

POSTANOWIENIE

Dnia 23 lutego 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk (przewodniczący)

SSN Marek Siwek

SSN Igor Zgoliński (sprawozdawca)

w sprawie **R. C.**,

skazanego z art. 158 § 2 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 23 lutego 2021 r.,

kasacji, wniesionej na niekorzyść skazanego przez Prokuratora Generalnego od prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w B. 20 sierpnia 2019 r., sygn. akt III Ko (...) w przedmiocie zaliczenia na poczet kary orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 kwietnia 2007 r., sygn. akt III K (...), okresu rzeczywistego pozbawienia wolności poza granicami Polski,

postanawia

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę przekazać Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 kwietnia 2007 r., sygn. III K (...), R. C. został skazany za czyn z art. 158 § 2 k.k. oraz za czyn z art. 190 § 1 k.k. na karę łączną 5 lat pozbawienia wolności. Na poczet orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności Sąd zaliczył mu okres rzeczywistego pozbawienia wolności w tej sprawie od dnia 1 listopada 2005 r. do dnia 3 stycznia 2006 r. Powyższą karę R. C. miał odbywać do dnia 19 kwietnia 2012 r. (k. 2179, t. XI akt III K (...)). Postanowieniem Sądu Okręgowego w W. z dnia 5 maja 2009 r., sygn. III

Kow (...), udzielono skazanemu przerwy w odbywaniu kary na okres 4 miesiące, tj. do dnia 11 września 2009 r. (k. 1-2, 13 akt sprawy III Kow (...)). Po upływie udzielonej przerwy R. C. nie stawiał się do zakładu karnego celem odbycia reszty kary, co skutkowało złożeniem przez Areszt Śledczy w B. zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa z art. 242 § 3 k.k. (k. 2181-2181 v, t. XI akt III Kop (...) oraz k. 24-24v akt III Kow (...)), wydaniem przez Sąd Okręgowy w W. postanowienia z dnia 24 września 2010 r., sygn. akt III Kow (...) o poszukiwaniu skazanego listem gończym (k. 2183, t. XI akt III K (...) oraz k. 37 akt III Kow (...)) oraz zawieszeniem postępowania wykonawczego postanowieniem Sądu Okręgowego w W. z dnia 6 kwietnia 2011 r., sygn. akt III Kow (...) (k. 1,4 akt III Kop (...) oraz k. 49 akt III Kow (...)).

Po ustaleniu, że skazany wyjechał z Polski i przebywa na terenie Wielkiej Brytanii (k. 2, 29, akt III Kop (...)) Sąd Okręgowy w B. postanowieniem z dnia 5 października 2011 r., sygn. akt III Kop (...), wydał Europejski Nakaz Aresztowania, celem sprowadzenia skazanego do kraju do odbycia pozostałej kary pozbawienia wolności w wymiarze 3 lat, 7 miesięcy i 3 dni (k. 42, 44-49 akt III Kop (...)). W dniu 7 października 2011 r. Europejski Nakaz Aresztowania został przesłany bezpośrednio właściwemu organowi sądowemu w Wielkiej Brytanii (k. 57, 59 akt III Kop (...)).

W dniu 16 kwietnia 2012 r. skazany R. C. został zatrzymany przez policję na terytorium Wielkiej Brytanii. Z informacji przekazanych przez stronę brytyjską wynika, że R. C. został tymczasowo aresztowany w dniu 17 kwietnia 2012 r., przy czym w toku postępowania ekstradycyjnego odmówił zgody na przekazanie stronie polskiej i nie zrzekł się swojego prawa wynikającego z zasady specjalności. W areszcie przebywał do dnia 16 maja 2012 r. Tego dnia o godz. 12:00, na mocy decyzji Sądu Magistrackiego dla Miasta W. został bowiem zwolniony „warunkowo” za kaucją w wysokości 500 funtów brytyjskich, która została wpłacona. Zastosowano wobec niego dozór elektroniczny polegający na obowiązkowym zamieszkiwaniu we wskazanym przez skazanego miejscu pobytu, przebywaniu w nim od godz. 20:00 do godz. 6:00. pokazywaniu się we wskazanych godzinach w miejscu zamieszkania w drzwiach wejściowych policjantowi, nie wnioskowaniu o jakiegokolwiek międzynarodowe dokumenty podróży, nieopuszczaniu, jak również nie próbowaniu opuszczenia miejsca zamieszkania, z wyjątkiem stawiennictwa w

sądzie, u prawników lub księgowych, wyłącznie za wcześniejszym pisemnym umówieniem spotkania. W dniu 10 kwietnia 2013 r. Sąd Magistracki dla Miasta W. orzekł o ekstradowaniu R. C. do Polski oraz o dalszym jego „warunkowym zwolnieniu” do momentu dokonania ustaleń dotyczących transportu do Polski (k. 2198-2199, 2311, 2336-2342, 2343-2344. t. XII akt III K (...) oraz k. 203-204 akt III Kop (...), a także k. 111-115 akt III Kow (...)).

W dniu 27 czerwca 2013 r. skazany został przetransportowany do Polski i od tego dnia rozpoczął odbywanie dalszej części kary pozbawienia wolności pozostałej do odbycia (k. 175, 176 akt III Kop (...) oraz k. 94 akt III Kow (...)). Wobec powyższego, postanowieniem z dnia 2 lipca 2013 r., sygn. akt III Kop (...), Sąd Okręgowy w B. uchylił Europejski Nakaz Aresztowania (k. 184 akt III Kop (...)), zaś Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 5 lipca 2013 r., sygn. III Kow (...) odwołał poszukiwania skazanego R. C. zarządzone postanowieniem i listem gończym Sądu Okręgowego w W. z dnia 24 września 2010 r., sygn. III Kow (...) (k. 93 akt III Kow (...)).

W dniu 11 lutego 2014 r. skazany złożył wniosek do Sądu o zaliczanie mu w oparciu o przepis art. 607f k.p.k. na poczet wykonywanej wobec niego kary 5 lat pozbawienia wolności całego okresu pozbawienia go wolności na terytorium Wielkiej Brytanii, począwszy od dnia zatrzymania do dnia wylotu do Polski (k. 2192-2194, t. XII akt III K (...)).

Postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2014 r., sygn. III K (...), Sąd Okręgowy w B., na podstawie art. 607f k.p.k. zaliczył skazanemu R. C. na poczet kary 5 lat pozbawienia wolności orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 kwietnia 2007 r., sygn. akt III K (...), okres rzeczywistego pozbawienia wolności poza granicami Polski jedynie od dnia 16 kwietnia 2012 r. do dnia 16 maja 2012 r. W uzasadnieniu swego orzeczenia Sąd Okręgowy podniósł, że stosowany od dnia 16 maja 2012 r. wobec skazanego na terytorium Wielkiej Brytanii tzw. „areszt domowy” nie stanowił faktycznego pozbawienia wolności w rozumieniu treści przepisu art. 607f k.p.k. (k. 2205-2206. t. XII akt III K (...)).

Na powyższe postanowienie zostało wniesione zażalenie przez skazanego i jego obrońcę (k. 2207-2208, 2218-2220, t. XII akt III K (...)).

Sąd Apelacyjny w (...), postanowieniem z dnia 14 maja 2014 r., sygn. II Akz (...), utrzymał w mocy zaskarżone postanowienie (k. 2234-2232, t. XII akt III K (...)), podnosząc w uzasadnieniu, że kryteria faktycznego pozbawienia wolności spełnia jedynie tymczasowe aresztowanie R. C. wykonywane w Wielkiej Brytanii. Natomiast środek określony przez skarżących jako „dozór”, nie może być uznany za środek izolacyjny, którego charakter uprawnia do zmniejszenia kary o okres jego wykonywania.

W dniu 6 marca 2019 r. obrońca skazanego złożył ponowny wniosek o zaliczenie na podstawie art. 607f k.p.k. okresu pozbawienia wolności od momentu zatrzymania do momentu przetransportowania do Polski, w tym okresie stosowania wobec niego „aresztu domowego” połączonego z „dozorem elektronicznym” (k. 2270-2277, t. XII akt III K (...)).

Sąd Okręgowy w B., postanowieniem z dnia 20 sierpnia 2019 r., sygn. III Ko (...), na podstawie art. 607f k.p.k. zaliczył skazanemu R. C. na poczet kary orzeczonej prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 kwietnia 2007 r., sygn. III K (...), okres pozbawienia wolności poza granicami Polski od dnia 16 kwietnia 2012 r., godz. 0:00 do dnia 27 czerwca 2013 r., godz. 12:46 (k. 2348-2349, t. XII akt III K (...)).

W uzasadnieniu orzeczenia Sąd podniósł, że pozostawanie skazanego w tzw. „areszcie domowym” do czasu jego wydania stronie polskiej, stanowiło „daleko idące i znaczące pozbawienie go wolności”, które należy uznać jako „faktyczne pozbawienie wolności” w rozumieniu art. 607f k.p.k., a zarazem jako „rzeczywiste pozbawienie wolności” w rozumieniu art. 63 § 1 k.k. Za zaliczeniem tego okresu na poczet kary pozbawienia wolności przemawia zasada proporcjonalności wyrażona w art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Skazany nie mógł bowiem swobodnie poruszać się poza miejscem zamieszkania i był zobowiązany do pobytu pod wskazanym adresem przez 24 godziny na dobę. Nie mógł opuszczać domu za wyjątkiem wyjścia do ogrodu i ściśle reglamentowanych sytuacji. Stąd też, zdaniem Sądu, jego sytuacja jest odpowiednikiem osoby skazanej w Polsce, która korzysta z dobrodziejstwa odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego (k. 2348-2349, t. XII akt III K (...)).

Powyższe postanowienie zostało zaskarżone przez prokuratora (k. 2359-2359v, t. XII akt sprawy III K (...)), który zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych, skutkujący przyjęciem przez Sąd, że pobyt skazanego w areszcie domowym na terenie Wielkiej Brytanii, może zostać zaliczony za okres rzeczywistego odbycia pozbawienia wolności na poczet orzeczonej względem niego na mocy wyroku Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 kwietnia 2007 r., sygn. akt III K (...) kary pozbawienia wolności oraz wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 8 października 2019 r., sygn. akt II Akz (...), na mocy art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k., pozostawił powyższe zażalenie bez rozpoznania, jako wniesione po terminie.

Od tego orzeczenia kasację na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. wniósł Prokurator Generalny, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść postanowienia naruszenie przepisu prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 607f k.p.k., polegające na wyrażeniu błędnego poglądu, że środek izolacyjny w postaci „aresztu domowego” połączony z „dozorem elektronicznym”, stosowany wobec R. C. w okresie od dnia 17 maja 2012 r. do dnia 26 czerwca 2013 r. na terytorium Wielkiej Brytanii, stanowi faktyczne pozbawienie wolności w rozumieniu wskazanego przepisu, co skutkowało niezasadnym zaliczeniem skazanemu okresu stosowania tego środka na poczet kary 5 lat pozbawienia wolności, orzeczonej wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 kwietnia 2007 r., sygn. akt III K (...), w sytuacji gdy zaliczeniu na poczet wykonywanej kary pozbawienia wolności winien podlegać jedynie okres faktycznego pozbawienia wolności skazanego w Wielkiej Brytanii od dnia 16 kwietnia 2012 r. do dnia 16 maja 2012 r.

W konsekwencji autor kasacji wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w B..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja była oczywiście zasadna, wobec czego podlegała rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 3 k.p.k.).

Na wstępie podzielić należy stanowisko autora kasacji co do tego, że zaskarżone postanowienie spełnia kryteria określone w art. 521 § 1 k.p.k., a zatem

jest orzeczeniem „kończącym postępowanie sądowe”. Definitywnie bowiem rozstrzyga kwestię zaliczenia okresu faktycznego pozbawienia wolności na poczet odbywanej kary pozbawienia wolności i zamyka możliwość ponownego rozpoznania tej kwestii, powodując trwałe skutki. Nie jest możliwe dokonanie jego korekty w trybie art. 420 § 2 k.p.k., ani też na podstawie art. 13 § 1 k.k.w. lub też art. 24 k.k.w., gdyż przedmiotem rozważań są kwestie prawne wskazane w jego uzasadnieniu, a nie nowe lub uprzednio nie znane przesłanki natury faktycznej (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 grudnia 2009r., sygn. akt V KK 178/09, LEX nr 553757; z dnia 29 września 2010 r., sygn. akt IV KK 255/10, OSNwSK 2010/1/1811, Biul. PK 2010/6/41; z dnia 31 maja 2016 r., sygn. akt IV KK 414/15, OSNKW 2016/9/60).

Przechodząc do meritum skargi, w pełni zasadne było wyrażone przez Prokuratora Generalnego zapatrywanie, zgodnie z którym, „areszt domowy” stosowany w godzinach nocnych, połączony z „dozorem elektronicznym”, wykonywany wobec skazanego w Wielkiej Brytanii, należy do nieizolacyjnych środków zapobiegawczych i jako taki nie może być zaliczony na poczet wykonywanej w Polsce kary pozbawienia wolności na podstawie art. 607f k.p.k.

Przepis powyższy obliguje do zaliczenia na poczet orzeczonej lub wykonywanej kary pozbawienia wolności okresu faktycznego pozbawienia wolności w państwie wykonania nakazu w związku z przekazaniem. Przepis ten jest implementacją art. 26 Decyzji Ramowej Rady Unii Europejskiej 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2003 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.U.UE.L.2002.190.1 z późn. zm.). Norma art. 26 powyższej decyzji stanowi, że wydające nakaz Państwo Członkowskie zalicza wszystkie okresy zatrzymania, zaistniałe w wyniku wykonania europejskiego nakazu aresztowania, do całkowitego okresu zatrzymania, które ma się odbyć w wydającym nakaz Państwie Członkowskim, jako skutek orzeczenia pozbawienia wolności lub wydania środka zabezpieczającego. Zatem okresem faktycznego pozbawienia wolności w rozumieniu art. 607f k.p.k. będzie zarówno okres tymczasowego aresztowania, jak i zatrzymania, jeżeli pozostawały one w związku z wykonaniem ENA i przekazaniem osoby poszukiwanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Brak harmonizacji przepisów proceduralnych w odniesieniu do postępowania karnego w państwach członkowskich Unii Europejskiej, skutkuje różnorodnością stosowanych środków zapobiegawczych, zarówno o charakterze izolacyjnym, jak i mieszanym. Zatem warunkiem poczynienia prawidłowych ustaleń odnośnie tego czy stosowanie określonego środka w państwie wykonywania nakazu wiązało się z faktycznym pozbawieniem wolności, jest wnikliwe rozważenie przez sąd orzekający na podstawie art. 607f k.p.k. warunków stosowania danego środka (rodzaj, czas trwania, skutki i sposób wykonania).

Z dokumentów przekazanych przez władze brytyjskie wynika, że skazany R.C., wobec którego wdrożono poszukiwania na podstawie Europejskiego Nakazu Aresztowania, był pozbawiony wolności w okresie od dnia 16 kwietnia do dnia 16 maja 2012 r. Natomiast w okresie od 17 maja 2012 r. do 26 czerwca 2013 r. stosowany był wobec niego dozór elektroniczny połączony z aresztem domowym wykonywany w godzinach nocnych, który polegał na zamieszkiwaniu we wskazanym miejscu i przebywaniu w nim każdej nocy, pomiędzy godz. 20:00 a 6:00, pokazywaniu się w tych godzinach policjantowi, zakazie opuszczania hrabstwa Kent, nieskładaniu wniosków o wydanie międzynarodowych dokumentów podróжных, nieopuszczaniu, jak również niepróbowaniu opuszczenia miejsca zamieszkania z wyjątkiem stawiennictwa w sądzie, u prawników lub księgowych wyłącznie za wcześniejszym pisemnym umówieniem spotkania oraz nakazaniu posiadania przy sobie telefonu komórkowego do kontaktu koniecznego w celu zapewnienia wykonania obowiązku ekstradycji, a nadto zdeponowaniu dowodu tożsamości oraz złożeniu poręczenia w wysokości 500 funtów brytyjskich.

Analizując okoliczności wykonywania tego środka zapobiegawczego, skarżący słusznie zauważył, że ograniczenia w swobodnym przemieszczeniu się, obowiązujące w porze nocnej nie zakłócały dotychczasowego trybu funkcjonowania skazanego. Pozostałe warunki również nie naruszały na tyle swobody skazanego, by móc je uznać za zbliżone swoją dolegliwością do faktycznego pozbawienia wolności i nie przystawały do obowiązującego w polskim porządku prawnym wykonywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, wiążącego się z dużo bardziej dotkliwymi ograniczeniami, które ingerują znacznie głębiej w sferę wolności jednostki. Najbardziej zbliżone rygory, którym został

poddany R. C. na terenie Wielkiej Brytanii, na gruncie ustawodawstwa polskiego, przewiduje zatem środek zapobiegawczy w postaci dozoru Policji. Stosowane w okresie od 17 maja 2012 r. do dnia 26 czerwca 2013 r. wobec skazanego obowiązki nie wiązały się z jego rzeczywistą izolacją, a ograniczały jedynie jego prawa i wolności, w związku z oczekiwaniem na wykonanie europejskiego nakazu aresztowania. Nie pozbawiały go natomiast wolności w sposób daleko idący, który można byłoby przyrównać do faktycznego pozbawienia wolności (nawet wykonywanego w warunkach krajowych w ramach dozoru elektronicznego). Powyższe stanowisko znajduje *nota bene* odpowiedni wyraz w dotychczasowym orzecznictwie (zob. np. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 września 2016 r., sygn. akt II AKz 466/16, Prok. i Pr.-wkł. 2017/7-8/46; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 3 sierpnia 2016 r., sygn. akt II AKz 397/16, LEX nr 2139323; postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 28 listopada 2013 r., sygn. akt II AKz 422/13, LEX nr 1400325).

W świetle powyższego, chybione było stanowisko Sądu Okręgowego w B., w którym uznano, że można „mówić o tożsamości sytuacji skazanego i osoby skazanej w Polsce, która korzysta z dobrodziejstwa odbywania kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego”, a tym samym, że okres stosowania „aresztu domowego” wobec R. C. na terenie Wielkiej Brytanii był faktycznym pozbawieniem go wolności w rozumieniu art. 607f k.p.k.

W ocenie rozpoznawanej materii nie można przy tym pominąć nader istotnego wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 28 lipca 2016 r., w sprawie C-294/16 PPU (postępowanie JZ przeciwko Prokuraturze Rejonowej Łódź- Śródmieście), w którym TSUE, odnosząc się do unormowania art. 26 decyzji ramowej Rady w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.U.U.E.L.2002.190.1 z późn. zm.), wyraził pogląd, że art. 26 ust. 1 powyższej decyzji ramowej Rady należy interpretować w ten sposób, że środki takie jak areszt domowy w wymiarze 9 godzin na dobę w godzinach nocnych, połączony z dozorem elektronicznym danej osoby za pomocą opaski elektronicznej, z obowiązkiem stawiennictwa codziennie lub kilka razy w tygodniu w komisariacie Policji w określonych godzinach, a także z zakazem występowania o wydanie dokumentów

umożliwiających podróże za granicę, nie są co do zasady - uwzględniając rodzaj, czas trwania, skutki i sposób wykonania całokształtu tych środków - do tego stopnia ograniczające, by wywierały skutek w postaci pozbawienia wolności porównywalny z osadzeniem i tym samym zostały zakwalifikowane jako „zatrzymanie” w rozumieniu tego przepisu. Skoro art. 607f k.p.k. stanowi implementację decyzji ramowej w sprawie europejskiego nakazu aresztowania, konieczne jest zatem stosowanie jego wykładni w zgodzie z prawem europejskim, a w szczególności z art. 26 decyzji ramowej (por. także wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie C-105/03, Pupino).

Implikacją zaakceptowania zaprezentowanej w kasacji Prokuratora Generalnego argumentacji było uznanie, że zaskarżone postanowienie wydane zostało z rażącym naruszeniem art. 607f k.p.k. Bez wątplenia przedmiotowe uchybienie miało istotny wpływ na treść wydanego rozstrzygnięcia, bowiem doprowadziło do niezasadnego zaliczenia skazanemu na poczet kary 5 lat pozbawienia wolności, orzeczonej wobec niego wyrokiem Sądu Okręgowego w B. z dnia 3 kwietnia 2007 r., sygn. akt III K (...), okresu stosowania na terenie Wielkiej Brytanii nieizolacyjnego środka zapobiegawczego w okresie od dnia 17 maja 2012 r. do dnia 26 czerwca 2013 r., podczas gdy zaliczeniu na poczet tej kary winien podlegać jedynie okres jego faktycznego pozbawienia wolności.

W konsekwencji zaskarżone postanowienie podlegać musiało uchyleniu, a sprawa została przekazana Sądowi Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania. W toku dalszego postępowania uwzględnione zostaną wyrażone powyżej zapatrywania prawne (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.). Wobec faktu, że na podstawie tych samych okoliczności faktycznych, Sąd Okręgowy w B. wydał już prawomocne rozstrzygnięcie w przedmiocie zaliczenia okresu stosowania wobec skazanego na terenie Wielkiej Brytanii środków zapobiegawczych (postanowienie z dnia 11 kwietnia 2016 r., III K (...)), zakresem rozważań winna zostać objęta w tych uwarunkowaniach procesowych możliwość ponownego orzekania merytorycznego w sytuacji braku nowych przesłanek natury faktycznej.